

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: історія освітніх процесів в Україні другої половини XIX – початку XX ст., професійна підготовка майбутніх учителів технологій.

ВДОВЕНКО Вікторія Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методик дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: історія освітніх процесів в Україні другої половини XIX – початку XX ст., методика навчання математики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ABRAMOVA Oksana Vitalyevna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and methodology of Technological training, and Health and Safety of Centralukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: History of educational processes in Ukraine of the second half 19 – the beginnings of the 20th century. Vocational training of future teachers of technologies.

VDOVENKO Victoria Vitalyevna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Preschool and primary education methodology of Centralukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: History of educational processes in Ukraine of the second half 19 – the beginnings of the 20th century. Technique of training in mathematics.

Дата надходження рукопису 12. 12. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор М. В. Анісімов

УДК 371.134/.373.3(438)

БІНИЦЬКА Катерина Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

e-mail: rfn.yz87@gmail.com

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Основні вимоги Європейського Союзу полягають в демократизації школи, підвищенні якості навчання, формування нового образу вчителя з відповідними компетенціями і кваліфікаціями, виховання громадянина Європи, відповідального за життя в своїй країні, в Європі та світі. Найбільш актуальні питання професійної підготовки вчителів в інтегрованій Європі – це єдині вимоги до підготовки вчителів, якості їхніх професійних кваліфікацій і компетенцій, професійне вдосконалення педагогів. Важко створити універсальну, одночасно ефективну для різних країн, модель підготовки сучасного вчителя і визначити комплекс необхідних йому професійних кваліфікацій, вмінь і компетенцій, особливо в умовах динамічних перетворень у різних сферах суспільного і культурного життя європейського суспільства. Згадані фактори та дискусії з цієї проблеми сприяли початку пошуків і

визначення вимог до підготовки майбутніх учителів, необхідних для ефективної діяльності польських учителів у сучасних умовах європейської інтеграції і реформування освіти. На відміну від поширеної думки про необхідність відмінностей в характері підготовки майбутніх педагогів, слід підкреслити, що незалежно від ступеня освіти, їхня підготовка повинна відбуватися тільки у вищих навчальних закладах (на рівнях бакалавра та магістра). Це одна з позицій європейської спільноти. Ордон Уршуля у своєму дисертаційному дослідженні зазначає, що модернізація підготовки вчителів повинна здійснюватися за такими напрямками: оновлення існуючих структур професійного вдосконалення педагогічної діяльності; запровадження нових організаційних, змістовних і методичних рішень із цього питання. Зазначені напрями модернізації підготовки майбутніх педагогів у даний час є одними із найважливіших умов

перспективного розвитку польського суспільства [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням педагогічної освіти в країнах Європейського Союзу присвячені дослідження вчених, які вивчали проблеми розвитку освіти і зокрема професійної педагогічної освіти в Республіці Польща (І. Вілкомірська, В. Гонєбняк, Я. Моріц, І. Нестеренко, М. Парлак, О. Уршуля та ін.). Водночас на сьогодні накопичилося багато фактичного і теоретичного матеріалу, щодо розвитку польської педагогічної освіти початку XXI ст., що й актуалізувало завдання його аналізу та узагальнення досвіду.

Метою статті є аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти у Республіці Польща.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливість освіти в соціальному розвитку сьогодні очевидна. Також важко поставити під сумнів особливу роль учителів у процесі навчання, а отже й у розвитку соціальної системи. У 2000 р. була створена Європейська мережа освіти для викладачів (ENTEP) щодо розробки конкретних стратегій у цій важливій сфері. У 2002 р. представники Ради Європи на Барселонській зустрічі визнали, що вчителі відіграють ключову роль у всіх стратегіях соціального та економічного розвитку, які мають відношення до їх розвитку. Тому питання підвищення якості педагогічної освіти є пріоритетом і однією з основних цілей реформування системи освіти в європейських країнах. Підготовка учителів у вищих навчальних закладах як у нашій країні, так і в Республіці Польща, на жаль, не є основною метою в галузі освітньої політики. Час від часу ця проблема виникає або в контексті політичних змін (приєднання до ЄС), або освітньої реформи [11].

Сьогодні в Європі, термін підготовки вчителів займає від 3-3,5 років (Бельгія, Австрія, Ісландія) до 6 і більше років (Німеччина, Італія, Люксембург, Португалія, Швеція). Але у більшості країн переважають 4 та 5-річні терміни підготовки, які закінчуються отриманням диплома магістра. Зазначимо, що в деяких країнах Європи зокрема Бельгія, Німеччина, Нідерланди та Австрія є абсолютно необмежений доступ до здобуття педагогічної освіти. Обмеження на центральному рівні, що застосовуються в деяких європейських країнах, можуть бути пов'язані з фінансовими причинами планування попиту на вищу педагогічну освіту. Це стосується таких країн як-от: Угорщина, Литва, Італія, Люксембург, Норвегія, Фінляндія та Сполученого

Британського Королівства. Інший тип державного обмеження є специфічним для окремої країни, наприклад у Норвегії – вимоги до вступу у вищий педагогічний навчальний заклад це вступний фаховий та мовний іспит і навіть вік; у Франції – державний вступний іспит до початку роботи в школі (фаза кваліфікації на роботі); в Ірландії – додатковий вибір до педагогічної підготовки. Іноді використовуються обидва способи державного обмеження [11].

Метою цих дій є систематичне забезпечення доступу до професії вчителя найкращих учнів, а потім і студентів. Також цікавою європейською ідеєю є практика студентів у школі як останній етап педагогічної освіти. У Європі цей період називається фазою кваліфікації на робочому місці, і це є незрівнянно важливіше, аніж педагогічна практика в Україні чи стажування в Республіці Польща.

Упродовж останніх років у Європі спостерігається тенденція до збільшення автономії вищих навчальних закладів, хоча і з збереженням певного державного контролю. У Польщі автономія університетів із підготовки майбутніх учителів обмежена двома правовими актами: нормативними актом «Про стандарти освіти вчителів» та «Розпорядженням про кваліфікації учителя» [10]. У цих нормативних документах визначено тематичні групи підготовки, мінімальний обсяг навчальних годин та загальний зміст педагогічної підготовки [11].

Учитель у відповідності до положень Закону про систему освіти Республіки Польща повинен мати вищу освіту: I ступеня ліценціат, якщо працює в школі підставовій чи гімназії, та як, мінімум II ступінь магістра, якщо працює в старшій школі.

Вчителі, які у Республіці Польща працюють у початкових класах (у I–III класах школи підставової (edukacja wczesnoszkolna) також повинні отримати професійну кваліфікацію після закінчення I чи II ступеня із педагогічних спеціальностей в університетах або здобути післядипломну освіту за педагогічними спеціальностями, але обов'язково у будь-якому випадку вони повинні отримати спеціальність «Вихователя (вчителя) дітей дошкільного віку та вчителя початкової школи». Таким чином, у вищих навчальних закладах Польщі спеціальність учителя початкових класів інтегрована з підготовкою вихователя для дошкільних навчальних закладів. Таку практику використовують у багатьох країнах Європи, адже такий підхід має значні позитивні аспекти: значно економить витрачання фінансових ресурсів (не потрібно додатково

витрачати кошти на здобуття другої вищої освіти, також майбутні учителі мають більші в перспективі кар'єрні можливості; це дає позитивний вплив у безперервності і наступності системи навчання між дошкільною та початковою освітою. Тому, на нашу думку, такий досвід навчання потрібно запровадити у вищих педагогічних навчальних закладах України.

Відповідно до дослідження М. Парлак у Польщі 73% вчителів початкових класів і вихователів дошкільних навчальних закладів – отримали вищу освіту II ступеня магістр на педагогічних факультетах університетів [7, с. 9–10].

У своєму дисертаційному дослідженні Я. Моріц визначив концепцію підготовки вчителя початкових класів у Польщі, у якій зокрема зазначається, що: мета процесу підготовки вчителів зводиться до оволодіння навичками, необхідними для вирішення дидактичних завдань і організації пізнавальної діяльності учнів; у процесі підготовки вчителя формуються його моральні, соціальні, етичні, естетичні та й праксеологічні норми; процес підготовки вчителя повинен проходити з використанням високих технологій, спрямованих в основному на формування прогнозованого в ідеалі компетентного майбутнього працівника [1].

Підготовка вчителя в Польщі, зазначає дослідник В. Д. Голенбняк, має два варіанти: це дві право-адміністративні системи, які відбуваються у двох різних середовищах – академічному та освітньому [4].

Зазначимо, що Міністерство освіти має важелі впливу на підготовку вчителя у вищих навчальних закладах. Процес фахової підготовки спеціалістів регламентується нормативно-правовими актами, на основі яких розробляються напрями навчально-методичної діяльності вчителів у державних школах.

Науковець В. Д. Голенбняк зазначає, що вплив законодавства у сфері освіти наприкінці 90-х рр. XX ст. щодо підготовки педагогічних кадрів полягало в тому, щоб відновити вимоги педагогічної освіти, які діяли до 1989 р., та затвердило, що вчитель повинен відповідати за професійну та методичну підготовку, яка відповідає навчальному предмету, який він викладає. На сьогодні, як зауважує дослідник, ступінь магістра з методичної підготовки дає право на роботу як у дошкільних навчальних закладах, так і початковій школі. Цей документ вказує, що підготовка вчителя повинна складатися з двох частин: спрямована фахова підготовка – це

забезпечення знань з предмета, та педагогічної практики. Мінімальна педагогічна підготовка майбутнього вчителя – це 270 годин із психології, педагогіки та дидактики. Позитивним є факт обов'язкового проходження навчальної педагогічної практики, яка має бути не менше 150 годин [4].

Починаючи з кінця 90-х рр. XX ст. у Республіці Польща впроваджуються реформи у педагогічній освіті, завдяки чому змінюються стандарти якісної професійної підготовки вчителів у вищих навчальних закладах. Науковець І. Б. Нестеренко зазначає, що у системі вищої освіти Польщі діє 118 загальних стандартів для всіх напрямів підготовки фахівців у вищих навчальних закладах країни та окремо визначені стандарти для підготовки вчителів, які відрізняються за своїм змістом і структурою від решти стандартів [2]. Автор перераховує такі освітні стандарти змісту вищої педагогічної освіти в Республіці Польща: «Проект стандартів професійної підготовки вчителів» 1997 р., Модернізований проект стандартів професійної підготовки вчителів 1998 р., Мінімальні програмні вимоги для освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» 2000 р., Кваліфікаційні вимоги до майбутніх вчителів 2002 р., Розпорядження щодо стандартів педагогічної освіти 2003 р., Розпорядження щодо стандартів педагогічної освіти 2004 р., Розпорядження щодо стандартів педагогічної освіти 2007 р., Розпорядження щодо стандартів педагогічної освіти 2012 р. та ін. [2].

Зокрема, розпорядженням Міністерства освіти і спорту Республіки Польща від 7 вересня 2004 р. встановлюється, що після закінчення I ступеня ліценціату випускник може працювати лише в дошкільному навчальному закладі або в початковій школі (I–III класи) [9].

Сьогодні отримати спеціальність вчителя початкових класів і вихователя дошкільних навчальних закладів у Республіці Польща можна на I ступені ліценціат, на II магістерському ступені, а також на рівні післядипломної освіти. Розглянемо більш детально кожен із варіантів.

Так, підготовка майбутніх учителів початкових класів у Польщі відбувається відповідно до стандартів освіти, які визначені у Розпорядженні Міністра науки і вищої освіти від 17.01.2012 р. [5; 10].

Підготовку вчителів початкової освіти здійснюють на денній та заочній формах навчання.

Студент I ліценціатського ступеня

спеціальності «Дошкільне виховання та початкова освіта» у вищому навчальному закладі повинен здобути базові теоретичні знання із загальної психології і педагогіки для того, щоб виконувати фахові функції в процесі навчання, виховання, розвитку, підтримки гармонійного розвитку дитини, індивідуалізації процесу навчання, задовольняючи особливі освітні потреби дітей, організації соціального життя у віковій групі, класі, школі і навколишньому середовищі, співпрацювати з іншими вчителями, батьками та громадськістю; предметні дидактики, щоб ефективно здійснювати освітню діяльність та для розвитку інтересу дітей до пізнавальної діяльності й підтримки інтелектуального розвитку дітей шляхом вмілого підбору активних методів, методик викладання і засобів навчання, а також уміння навчити і оцінити навчальні досягнення та знання дітей і свою педагогічну діяльність; використовувати інформаційні технології в навчанні.

На II магістерському рівні метою підготовки є розширення здобутих раніше педагогічних знань та підготовки педагогічних кадрів до навчання на III рівні освіти (докторантурі), а також для отримання теоретичних знань та навичок для подальшої самоосвіти. Це стосується, зокрема, навчання методології педагогічного дослідження, написання магістерської дипломної роботи та викладання власних лекцій. Магістранти вивчають сучасні проблеми соціології та психології, культурної антропології, сучасних філософських та етичних понять і логіку.

Навчання на II магістерському ступені триває два роки, тобто 4 семестри. Для отримання II ступеня «магістр» необхідно вже здобути I ступінь ліценціат.

Під час здобуття II магістерського ступеня в галузі дошкільного виховання і початкової освіти випускники розширюють та поглиблюють педагогічні знання та фахові компетенції. Для отримання II ступеня магістра на цій спеціальності обов'язковим є продовження навчання принаймні з однієї із спеціалізації (початкової освіти чи дошкільного виховання), здобутої на I ступені ліценціат [6].

Однак студенти педагогічних факультетів II магістерського ступеня всіх спеціальностей, які не мають педагогічної підготовки, матимуть можливість отримати цю підготовку відповідно до п. 1 п. 3 Постанови Міністра освіти від 12.03.2009 р. (Про детальні кваліфікації, необхідні вчителям із змінами та доповненнями) у рамках додаткового, частково оплаченого

модуля з педагогічної підготовки [8].

Також підготовку майбутніх учителів початкових класів здійснюють на рівні післядипломної педагогічної освіти. Розглянемо навчальний план із післядипломної освіти за спеціальністю «Дошкільне виховання і початкова освіта» Вроцлавського університету. Підготовка майбутніх фахівців складається з 2 блоків: блок основних навчальних предметів та блок спеціальних предметів. До основних навчальних предметів в університеті віднесли загальну педагогіку, психологію розвитку людини, теорію навчання та теорію виховання. До блоку спеціальних предметів віднесено такі навчальні дисципліни: постановка голосу; елементи сімейного права і опіки; інформаційні технології; дошкільну педагогіку; педагогіку початкової освіти; методіку дошкільної освіти; написання дипломної роботи; екологічну освіту з методикою викладання; музичну освіту з методикою викладання; полоністичну освіту з методикою викладання; художньо-технічну освіту з методикою викладання; здоров'язберігаючі технології освіти з методикою викладання; педагогіку забав; методіку інтегрованого навчання; артистичну освіту; педагогічну діагностику; основи педагогічної терапії; методіку терапевтичної роботи; міжособистісну комунікацію. Тривалість підготовки фахівців охоплює 3 семестри, 410 навчальних годин + 150 годин педагогічної практики [13].

Програми післядипломної педагогічної підготовки не вимагають написання кваліфікаційної роботи. Завершенням курсу навчання є складання підсумкового комплексного іспиту та заліків із усіх навчальних предметів. Рівень знань та вимоги до кожного навчального предмета визначаються викладачами індивідуально. Навчальний процес при здобутті післядипломної освіти проводиться у вихідні (субота – неділя) 8 годин на день – навчальні сесії плануються в середньому кожні два тижні. Програма навчання повинна відповідати вимогам, викладеним у Постанові Міністра науки і вищої освіти від 17 січня 2012 Про стандарти освіти в рамках підготовки до вчительської професії. [10; 12].

У дисертаційному дослідженні О. Уршуля зазначає, що питання професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща на даний час є предметом критики. Безперервно ведеться пошук оптимальної моделі освіти вчителів, яка якісно покращила б підготовку майбутніх педагогів до реалізації нових освітніх завдань. Дані дослідження професійної підготовки

майбутніх педагогів дошкільної і початкової освіти Республіки Польща свідчать про те, що рівень цієї підготовки можна визнати як задовільний. Результати аналізу показують, що вчителі декларували різну оцінку власного рівня професійної підготовки, що відноситься як до функціонування в умовах інтеграції Європи, так і до діяльності в системі освіти, яка реформується. Із позиції деяких учених професійна підготовка вчителів у контексті інтеграційних вимог повинна все більшою мірою мати інноваційний, перспективний, багатосторонній, практичний, проблемний і мультимедійний характер. Однак в освітніх програмах підготовки вчителів слід приділити увагу факторам, що формують особистість педагога, аксіологічним аспектам, в основі яких лежить відповідна система цінностей. Підставою для розробки концепції педагогічної освіти у вищих навчальних закладах є загальні рекомендації у вигляді проекту стандартів навчання педагогів Міністерства освіти країни. Стандарти охоплюють блоки предметів, передбачених в освітніх планах професійної підготовки педагога: загальноосвітні предмети, основні предмети, предмети за фахом, спеціальні предмети, педагогічну практику. Ми погоджуємось з думкою О. Уршулі, що освітні плани професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів у вищих навчальних закладах повинні включати не 3, а 6 освітніх блоків, а саме: навчання спеціальності, що включає предметну підготовку з основного предмета і надає можливість отримання знань із даної наукової дисципліни; педагогічне навчання, що готує до реалізації педагогічних, дидактичних і виховних завдань; педагогічна практика, яка формує професійні здібності (повинна реалізовуватися в поєднанні з теоретичною підготовкою); навчання в галузі інформаційних технологій, що забезпечує вміння використовувати їх в освітньому процесі; навчання іноземної мови на високому рівні (вільне спілкування); модернізація європейської освіти. Випускник педагогічної спеціальності повинен бути підготовлений до комплексної реалізації дидактичних, виховних і організаційних завдань. Додаткові кваліфікації включають підготовку за обраною спеціальністю до компетентної передачі отриманих знань, самостійного їх поглиблення і актуалізації, а також інтегрування цих знань з іншими шкільними предметами. Специфічний характер педагогічної роботи в системі початкової освіти визначає необхідність формування артистичних компетенцій у

майбутніх учителів, які особливо важливі в роботі з дитиною молодшого шкільного віку. У процесі формування професійної особистості вчителя слід розвивати саме такі здібності як-от: музичні, рухові спортивні здібності, гру на музичному інструменті та ін., які стануть основою формування відповідних компетенцій. Підготовка в галузях психології і педагогіки є важливою умовою для професійного виконання виховної та організаційної функцій [3].

Для нас цікаві результати дослідження «Якість педагогічної освіти в Польщі» в рамках проекту Інституту громадських справ проведеного на прохання Міністерства освіти в 2004 р. Під час дослідження були зібрані та проаналізовані експертні висновки щодо педагогічної освіти (загальнодержавна статистична вибірка). Академічні дослідження також проводилися в університетах шляхом вивчення документації з підготовки вчителів. Так, за даними цього дослідження майбутні вчителі отримують освіту та необхідну кваліфікацію в університетах, політехнічних університетах, педагогічних академіях, академіях економіки, академіях фізичної культури, сільськогосподарських академіях, вищих професійних школах та колегіях [11].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Таким чином, підготовка майбутніх учителів у різних вищих навчальних закладах має свої переваги, наприклад, підготовку випускників за двома спеціальностями, що дає можливість швидше знайти роботу на ринку праці. Однак це має свої недоліки, серед яких насамперед недостатня якість освіти та відсутність зв'язку з потребами ринку праці. У Польщі лише в університетах (функціонує у цілому близько 400 структурних одиниць вищих навчальних закладів, що навчають майбутніх учителів на рівні ліценціат), а тому легко підрахувати, що держава готує величезну кількість вчителів [11]. Варто також нагадати про деякі сучасні тенденції в Європі, такі як подовження навчального процесу до 4-5 років. Також важливою тенденцією є підвищення освітнього рівня до ступеня «магістр».

Перспективи подальших розвідок убачаємо у вивченні можливостей запровадження польського досвіду у вітчизняну систему професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Морітз Я. Система професійної підготовки вчителя і шляхи її оптимізації в умовах розвитку

сучасної освіти в Польщі: дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Морітз Януш. – К., 2004. – 412 с.

2. Нестеренко І. Б. Модернізація змісту вищої педагогічної освіти в Польщі за умов європейської інтеграції: дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / І. Б. Нестеренко. – Умань, 2014. – 294 с.

3. Уршуля О. Профессиональные компетенции учителей начальных школ в контексте европейских интеграционных процессов: На примере системы образования Республики Польша / Ордон Уршуля. – [Электронный Ресурс.– Режим Доступа: <http://www.dissercat.com/content/professionalnye-kompetentsii-uchitelei-nachalnykh-shkol-v-kontekste-evropeiskikh-integratsio>. – 20.07.2017 г.

4. Gołębiak B. D. Zmiany edukacji nauczycieli. Wiedza – biegłość – refleksyjność / Bogusława Dorota Gołębiak // Wydawnictwo EDYTOR s.c. – Wydanie pierwsze... – Toruń-Poznań 1998. – 179 s.

5. I stopnia – Wychowanie przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna oraz terapia pedagogiczna. – [online]. Available at the URL: <http://www.wshleszno.pl/strefa-kandydata---podstrony/i-stopnia---wychowanie-przedszkolne-i-edukacja-wczesnoszkolna-oraz-terapia-pedagogiczna>. – 15.07.2017.

6. Magisterskie. – [online]. Available at the URL: http://www.pedagogika.us.edu.pl/?page_id=35. – 20.06.2017.

7. Przyrodnicza edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna. Poradnik. materiał specjalny kwartalnika Edukacja Biologiczna i Środowiskowa / Urszula Poziomek, Dominik Marszał, Alina Małgorzata Skrobek, Monika Woźniak, Ilona Żurawska Wydawca // Instytut Badań Edukacyjnych. – Warszawa. – 2016. – 100 s.

8. Rozporządzenia MEN z dnia 12.03.2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U № 50, poz. 400 z późn. zm.). – [online]. Available at the URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20090500400>. – 01.09.2017.

9. Rozporządzenie Ministra edukacji narodowej i sportu¹⁾ z dnia 7 września 2004 r. – [online]. Available at the URL: <http://www.infor.pl/akt-prawny/DZU.2004.207.0002110,rozporzadzenie-ministra-edukacji-narodowej-i-sportu-w-sprawie-standardow-ksztalcenia-nauczycieli.html>. – 10.06.2017.

10. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. – Dz.U. 2012 poz. 131. – [online]. Available at the URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU2012000131>. – 01.09.2017.

11. Wiłkomirska A. Kształcenie nauczycieli – stare i wieczne żywe dylematy / Anna Wiłkomirska // [online]. Available at the URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0ahUKEwi99YH7zI3WAhX>

CHJoKHWAhAeEQFghEMAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.rpo.gov.pl%2Fppliki%2F1139859908.DOC&usq=AFQjCNFUXVew9IGJXQ9SpEomedQD6gk2g. – 15.08.2017.

12. Wychowanie przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna. – [online]. Available at the URL: <http://www.owsiiz.edu.pl/oferta/studia-podyplomowe/olsztyn/wychowanie-przedszkolne-i-edukacja-wczesnoszkolna>. – 20.08.2017.

13. Wychowanie przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna studia. Podyplomowe. [online]. Available at the URL: <http://www.rekrutacja.uni.wroc.pl/kierunek.html?id=9706>. – 15.08.2017.

REFERENCES

1. Moritz, Ya. (2004). Systema profesiinnoi pldhotovky vchytelia i shliakhy ii optymizatsiii v umovakh rozvytku suchasnoi osvity v Polshchi. [The system of professional training of teachers and ways of its optimization in the conditions of development of modern education in Poland]. Kyiv.

2. Nesterenko, I. B. (2014). Modernizatsiia zmistu vyshchoi pedahohichnoi osvity v Polshchi za umov yevropeiskoi intehratsii. [Modernization of the content of higher pedagogical education in Poland in conditions of European integration]. Uman.

3. Urshulia, O. (2017). Professionalnye kompetentsii uchiteley nachalnykh shkol v kontekste yevropeyskikh integratsionnykh protsessov: Na primere sistemy obrazovaniya Respubliki Polsha. [Professional Competences of Primary School Teachers in the Context of European Integration Processes : by the Example of the System of Education of the Republic of Poland]. [Elektronnyi Resurs.– Rezhim

Dostupa:<http://www.dissercat.com/content/professionalnye-kompetentsii-uchitelei-nachalnykh-shkol-v-kontekste-evropeiskikh-integratsio>. – 20.07.2017 g.

4. Gołębiak, B. D. (1998). Zmiany edukacji nauczycieli. Wiedza – biegłość – refleksyjność. Wydawnictwo EDYTOR s.c. – Toruń-Poznań.

5. I stopnia – Wychowanie przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna oraz terapia pedagogiczna. – [online]. Available at the URL: <http://www.wshleszno.pl/strefa-kandydata---podstrony/i-stopnia---wychowanie-przedszkolne-i-edukacja-wczesnoszkolna-oraz-terapia-pedagogiczna>. – 20.08.2017.

6. Magisterskie. – [online]. Available at the URL: http://www.pedagogika.us.edu.pl/?page_id=35. – 15.08.2017.

7. Przyrodnicza edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna. Poradnik. materiał specjalny kwartalnika Edukacja Biologiczna i Środowiskowa / Urszula Poziomek, Dominik Marszał, Alina Małgorzata Skrobek, Monika Woźniak, Ilona Żurawska Wydawca // Instytut Badań Edukacyjnych. – Warszawa. – 2016. – 100 s.

8. Rozporządzenia MEN z dnia 12.03.2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U № 50, poz. 400 z późn. zm.). – [online]. Available at the URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20090500400>. – 17.06.2017.

9. Rozporządzenie Ministra edukacji

narodowej i sportu) z dnia 7 września 2004 r. – [online]. Available at the URL: <http://www.infor.pl/akt-prawny/DZU.2004.207.0002110,rozporzadzenie-ministra-edukacji-narodowej-i-sportu-w-sprawie-standardow-kształcenia-nauczycieli.html>. – 10.06.2017.

10. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. – Dz.U. 2012 poz. 131. – [online]. Available at the URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU2012000131>. – 01.09.2017.

11. Wilkomirska A. Kształcenie nauczycieli – stare i wieczne żywe dylematy / Anna Wilkomirska // [online]. Available at the URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0ahUKEwi99YH7zI3WAhXCHJoKHWAhAcEQFghEMAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.rpo.gov.pl%2Fpliki%2F1139859908.DOC&usq=AFQjCNFUXVvew9IGJXQ9SpEomedQD6gk2g>. – 15.08.2017.

12. Wychowanie przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna. – [online]. Available at the URL: <http://www.owsiiz.edu.pl/oferta/studia-podyplomowe/olsztyn/wychowanie-przedszkolne-i-edukacja-wczesnoszkolna>.

13. Wychowanie przedszkolne i edukacja

wczesnoszkolna studia. Podyplomowe . [online]. Available at the URL: <http://www.rekrutacja.uni.wroc.pl/kierunek.html?id=9706>].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БІНИЦЬКА Катерина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Наукові інтереси: розвиток порівняльної педагогіки, професійна підготовка майбутніх учителів початкової освіти в країнах Східної Європи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BINYTSKA Kateryna Mykolaivna – Candidate of Pedagogy, Associate Professor, Assistant Professor of the Department of pedagogy of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy.

Circle of research interests: development of comparative pedagogy, professional preparation of the future primary school teachers in the countries of Eastern Europe.

Дата надходження рукопису 19. 09. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор О. С. Радул

УДК 378.016:[373.5.046-024.71:54

БЛАЖКО Олег Анатолійович –

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри хімії та методики навчання хімії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
e-mail: blazhk.oleg@ukr.net

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КУРСІВ З ХІМІЇ У КЛАСАХ З ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ ПРЕДМЕТУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Упровадження профільного навчання у старшій школі передбачає врахування освітніх потреб, нахилів, здібностей учнів, створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення. Одним із чинників забезпечення профільної диференціації навчання учнів старшої школи, окрім профільних класів, є створення класів з поглибленим вивченням окремих предметів [5]. Організація навчальної діяльності учнів в таких класах забезпечується за рахунок змін у змісті навчання, який передбачає окрім вивчення навчального предмету за програмою профільного рівня, поглиблене оволодіння знаннями і вміннями під час вивчення спеціальних курсів, які

розширюють і доповнюють зміст профільного предмету, сприяють формуванню готовності учнів до свідомого вибору майбутньої професії.

Отже, перед вищими педагогічними навчальними закладами постає завдання підготовки майбутніх учителів, зокрема і хімії, до викладання спеціальних курсів у класах з поглибленим вивченням окремих предметів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблема підготовки майбутнього вчителя хімії до викладання спеціальних курсів у загальноосвітніх навчальних закладах не була предметом цілісного дослідження у сучасній теорії та методиці навчання хімії. Проте в загально-педагогічній, науковій та методичній